СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ОСВІТИ Й НАУКИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Випуск 16

ISSN 2663-9718

Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Факультет технологій та дизайну, *кафедра технологічної освіти*
Відділ технологічної освіти Інституту педагогіки Національної академії педагогічних наук України
ВСП «Львівський навчально-науковий центр професійної освіти»
Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького
ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут»
Львівський медичний університет
Міжнародна благодійна організація «Лідер Якості»
Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України
Międzynarodowa Akademia Nauk Stosowanych w Łomży (Польща)

Dragomanov Ukrainian State University
Faculty of technology and design, Department of technological education
Department of Technological Education of the Institute of Pedagogy
of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine
Subdivision “Lviv Educational and Scientific Center for Professional Education”
Danylo Halytsky Lviv National Medical University
SS of NULES of Ukraine “Berezhany Agrotechnical Institute”
Lviv Medical University
International charity organization “Leader of the Quality”
State scientific institution “Institute of Modernization of the Content of Education”
of the Ministry of Education and Culture of Ukraine
Lomza International Academy of Applied Sciences

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ОСВІТИ Й НАУКИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Випуск 16

MODERN TRENDS IN DEVELOPMENT OF EDUCATION AND SCIENCE: PROBLEMS AND PERSPECTIVES

COLLECTION OF SCIENTIFIC WORKS

Issue 16

Київ – Львів – Бережани – Ломжа
2025

Kyiv– Lviv – Berezhany – Łomża
2025

УДК: 37. 01 : 001

ISSN 2663-9718

Сучасні тенденції розвитку освіти й науки : проблеми та перспективи: зб. наук. праць / [гол.ред. Ю.І. Колісник-Гуменюк]. Київ – Львів – Бережани – Ломжа, 2025. Вип. 16. 332 с.

Головний редактор:
Колісник-Гуменюк Ю.І., доктор педагогічних наук, доцент (м. Львів, Україна)

Редакційна колегія:
Кільдеров Д.Е., доктор педагогічних наук, професор (м.Київ, Україна)
Харламенко В.Б., кандидат педагогічних наук, професор (м.Київ, Україна)
Литвин А.В., доктор педагогічних наук, професор (м. Львів, Україна)
Руденко Л.А., доктор педагогічних наук, професор (м. Львів, Україна)
Жибак М.М., доктор економічних наук, професор (м. Бережани, Україна)
Олійник П.В., доктор фармацевтичних наук, професор (м. Львів, Україна)
Голіяд І.С., кандидат педагогічних наук, професор (м.Київ, Україна)
Шарлович З., кандидат педагогічних наук (м. Ломжа, Польща)
Копельчак М.П., кандидат педагогічних наук, доцент (м. Львів, Україна)
Чаплик В.В., кандидат медичних наук, доцент (м. Львів, Україна)
Гуменюк О.М., кандидат педагогічних наук, доцент (м. Львів, Україна)
Гуменюк В.В., доктор педагогічних наук, доцент (м. Львів, Україна)
Гурська І.С., кандидат економічних наук, доцент (м. Бережани, Україна)

Технічна верстка:
Гуменюк В.В., доктор педагогічних наук (м. Львів, Україна)
Переклад англійською мовою:
Гуменюк В.В., Дубовик О.В. (м. Львів, Україна)

У збірнику наукових праць відомі дослідники, педагоги-практики середніх загальноосвітніх шкіл, професійно-технічних навчальних закладів, працівники закладів вищої освіти I-II і III-IV рівнів акредитації висвітлюють теоретичні й прикладні аспекти впровадження сучасних інформаційних технологій та інноваційних методів навчання у підготовці кваліфікованих робітників, молодших спеціалістів, бакалаврів, спеціалістів і магістрів.

Статті збірника подано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники, їх наукові керівники та рецензенти.

Видання розраховане на науковців і педагогів-практиків загальноосвітніх шкіл, професійно-технічних та вищих навчальних закладів, працівників інститутів післядипломної педагогічної освіти.

© Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 2025
© Відділ технологічної освіти Інституту педагогіки НАПН України, 2025
© ВСП «Львівський навчально-науковий центр професійної освіти», 2025
© Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького, 2025
© ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут», 2025
© Львівський медичний університет, 2025
© Міжнародна благодійна організація «Лідер Якості», 2025
© Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України, 2025
© Międzynarodowa Akademia Nauk Stosowanych w Łomży, 2025
© Автори статей, 2025

4. Кремень В. Г. Педагогічна освіта в контексті цивілізаційних змін. *Теоретичні і методичні засади розвитку педагогічної освіти: педагогічна майстерність, творчість, технології* : зб. наук. пр. / за заг. ред. Н. Г. Ничкало. Харків : НТУ «ХПІ», 2007. С. 3–8.

5. Литвин А., Руденко Л., Федюк Г. Методичні особливості розвитку педагогічної майстерності вчителів у процесі професійного самовдосконалення. *V Всеукраїнський педагогічний конгрес* : зб. наук. пр. Львів : Сполом, 2020. С. 108–118.

6. Національна доктрина розвитку освіти : затв. Указом Президента України від 17 квітня 2002 р., № 347/2002. *Освіта*. 2002. № 26. С. 2–4.

7. Нова українська школа : концептуальні засади реформування середньої школи : ухвал. рішенням колегії МОН України 27.10.2016 р. / упор. Л. Гриневич та ін.; заг. ред. М. Грищенко. URL : https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20seredn ya/novaukrainska-shkola-compressed.pdf. (дата звернення: 20.02.2025).

8. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text (дата звернення: 12.02.2025).

9. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 р. № 463-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text (дата звернення: 12.02.2025).

10. Соловйов В. Ф. Методологія, теорія та методика педагогічної підготовки майбутніх учителів фізичного виховання : монографія. Львів : ЗУКЦ, 2023. 576 с.

11. Pedagogical Constitution of Europe. Association of Rectors of pedagogical universities in Europe. URL : http://www.arpue.org/index.php/uk/chasopys-yevropeiskipedahohichni-studii/pedahohichna-konstytutsiia-yevropy (application date: 5.02.2025).

УДК 378.26.3.004.9

Колісник-Гуменюк Юлія, *доктор педагогічних наук, доцент,*
доцент кафедри технологічної освіти
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Київ, Україна

СУЧАСНІ ФОРМИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ЗА НАВЧАЛЬНИМИ ДОСЯГНЕННЯМИ

Анотація. *У сучасному освітньому процесі контроль за навчальними досягненнями є важливим інструментом оцінювання знань, умінь і навичок здобувачів освіти. У цій роботі розглянуто сучасні форми та методи контролю, які поєднують традиційні підходи з інноваційними технологіями. Акцент зроблено на тестуванні, проєктній діяльності, гейміфікації, електронних журналах та портфоліо, інтерактивних онлайн-платформах. Окрему увагу приділено ролі рефлексивних методів і самооцінюванню у формуванні критичного мислення та самостійності студентів. Запропоновано підходи до ефективного використання методів контролю для підвищення якості освіти та мотивації до навчання.*

Ключові слова: *тестування, проєктна діяльність, гейміфікація, електронні журнали, інтерактивні онлайн-платформи, контроль.*

Kolisnyk-Humeniuk Yuliia, *Doctor of Sciences (Pedagogy), Associate Professor,*
Technological Education Department, Dragomanov Ukrainian State University,
Kyiv, Ukraine

MODERN FORMS AND METHODS OF CONTROLLING EDUCATIONAL ACHIEVEMENTS

Abstract. *In the modern educational process, monitoring of academic achievements is an important tool for assessing the knowledge, skills and abilities of students. This paper examines modern forms and methods of monitoring that combine traditional approaches with innovative technologies. The emphasis is on testing, project activities, gamification, electronic journals and portfolios, and interactive online platforms. Special attention is paid to the role of reflective methods and self-assessment in the formation of critical thinking and independence of students. Approaches to the effective use of monitoring methods to improve the quality of education and motivation for learning are proposed.*

Keywords*: testing, project activities, gamification, electronic journals, interactive online platforms, control.*

Сучасні форми та методи контролю за навчальними досягненнями учнів та студентів суттєво відрізняються від традиційних завдяки інтеграції цифрових технологій, індивідуалізації навчання та використанню гейміфікації.

Методи контролю за навчальними досягненнями потрібні щоб:

1. Оцінювати рівень знань і навичок учнів та студентів. У цьому допомагають програми, які перевіряють чи учні (студенти) добре засвоїли навчальний матеріал.

2. Коригують навчальний процес. Виявляють слабкі місця у знаннях учнів (студентів) і коригують методики викладання.

3. Мотивують до навчання. Здійснюють регулярний контроль який спонукає до систематичної роботи та відповідного ставлення до навчання.

4. Створюють зворотній зв’язок. Викладач отримує інформацію про ефективність своєї методики, а учні (студенти) – про свої успіхи та помилки.

5. Розвивають самостійність та відповідальність. Завдяки використанню самооцінювання та взаємооцінювання сприяють формуванню критичного мислення.

6. Готують до підсумкових контролів. Дозволяють накопичувати знання та краще готуватися до великих атестацій.

7. Забезпечують об’єктивність в оцінюванні.

Використання різних методів контролю (тестування, проектів, усні відповіді) дозволяє уникнути суб’єктивності. Таким чином, методи контролю є елементом освітнього процесу, що сприяє якісному засвоєнню знань і підготовці учнів (студентів) до майбутньої діяльності.

Основні сучасні форми та методи контролю:

1. Форми контролю:

Поточний контроль – це система регулярного оцінювання знань, що розвивається під час навчального процесу. Він необхідний для: оперативного оцінювання знань; допомагає викладачам швидко визначити рівень засвоєння матеріалу та вчасно реагувати на проблеми; сприяє впровадженню корекції в

навчальному процесі; дозволяє адаптувати методи викладання, якщо учні (студенти) не засвоїли певні теми; стимулює до системної роботи, адже регулярні перевірки мотивують учнів (студентів) до навчання; формує відповідальність та самоконтроль; навчає учнів (студентів) аналізувати свої помилки, що сприяє розвитку критичного мислення. Дає успіх нагромаджувати знання та впевнено готуватися до контрольних робіт, екзаменів чи заліків.

Поточний контроль може проводитися у формі тестування, усного опитування, практичних робіт, проєктної діяльності та інших методів, що підвищують ефективність навчального процесу. проміжний контроль – оцінює досягнення за певний період (семестр, модуль).

Підсумковий контроль – це завершальний етап оцінювання рівня засвоєння навчального матеріалу після проходження всього курсу або окремого його блоку. Він є інструментом підбиття підсумків навчальної діяльності та визначення відповідності результатів навчання освітнім стандартам.

Мета підсумкового контролю визначення рівня знань, умінь і навичок, які отримали здобувач освіти. Оцінювання ефективності навчального процесу та викладання. Виявлення сильних і слабких сторінок учнів або студентів. Підготовка до подальшого навчання або професійної діяльності.

Розрізняють декілька форм підсумкового контролю:

Іспити (усні та письмові) – традиційний спосіб перевірки теоретичних знань.

Заліки – оцінювання результатів навчання без виставлення оцінки, часто у формі захисних проєктів або тестування.

Тестування – стандартизовані тести, які допомагають об’єктивно оцінити рівень засвоєння матеріалу.

Курсові та дипломні роботи – демонстрація здатності застосувати отримані знання на практиці.

Комплексні контрольні роботи, які включають різні типи завдань (практичні, тестові, аналітичні).

Практичні іспити – це форма підсумкового контролю, яка дозволяє оцінити не тільки теоретичні знання, а й уміння застосовувати їх у реальних або змодельованих умовах. Вони особливо важливі у професійній освіті та технічних спеціальностях. Основне значення практичних іспитів: перевірка реальних навичок, що дає можливість оцінити, наскільки студент може отримати знання на практиці, виконуючи конкретні завдання; підготовка до професійної діяльності, адже практичні іспити імітують реальні робочі ситуації, допомагаючи студентам адаптуватися до майбутньої роботи; виробляти вміння швидко аналізувати та приймати необхідні рішення, що змушує студентів краще

засвоювати вивчений матеріал та вдосконалювати свої навички; розвивати критичне мислення та самостійність, студенти навчаються аналізувати свої дії, виправляти помилки та удосконалювати свої професійні компетенції; об'єктивність оцінювання (практичні іспити зменшують вплив суб'єктивного фактору, після чого оцінюється не лише відповідь, а й сам процес виконання завдання).

Практичні випробування є елементом оцінювання, оскільки допомагають підвищити готовність студентів до перевірки реальних професійних завдань. Вони сприяють розвитку практичних компетенцій, що є ключовим фактором для успішної кар'єри в багатьох галузях.

Завдяки підсумковому контролю викладач може об'єктивно оцінити знання учнів (студентів); дозволяє викладачам покращити методику викладання, а студентам – скоригувати свої знання; стимулює учнів (студентів) відповідально ставитися до навчального процесу; успішне проходження підсумкового контролю є необхідним для продовження навчання або отримання кваліфікації.

Таким чином, підсумковий контроль є інструментом освітнього процесу, що забезпечує об'єктивність у визначеному рівні знань і підвищенні якості освіти [1].

2. Методи контролю:

Тестування – використання для швидкої перевірки знань, яке можна завантажити на папері або онлайн (Google Forms, Kahoot, Moodle). Ці цифрові платформи активно використовують в освіті для оцінювання знань, проведення опитувань та організації навчального процесу.

Онлайн-сервіс від Google створений для формування тестів, анкет, опитувань і форм з автоматичним набором відповідей. Він створює тести із закритими та відкритими запитаннями; здійснює автоматичне оцінювання правильних відповідей; аналізує результати у вигляді графіків і таблиць.

Використовується для онлайн-контролю знань (тести, перевірочні роботи); для збору зворотного зв'язку від учнів (студентів); для організації дистанційного навчання.

Kahoot це інтерактивна платформа для створення вікторин і навчальних ігор у реальному часі. На даній платформі учні (студенти) змагаються, відповідаючи на питання. Також можливе використання мультимедійного контенту (зображення, відео), проведення тестів у режимі реального часу або як домашнє завдання. На даній платформі проводиться автоматичний підрахунок балів і рейтинг учасників.

Переважно дана платформа використовується для інтерактивного контролю знань у форматі гри, для підвищення мотивації учнів (студентів) до навчання, для проведення командних змагань.

Moodle – популярна система управління навчанням, що використовується для створення онлайн-курсів, проведення тестування та організації дистанційного навчання. Основні можливості: створення навчальних курсів, уроків і тестів; гнучкі налаштування оцінювання та відстеження прогресу учнів (студентів) ; інтерактивні форуми та чати для обговорення матеріалу; інтеграція з іншими освітніми ресурсами. Дана система використовується у закладах освіти для дистанційного навчання, у корпоративному навчанні, для створення самостійних онлайн-курсів.

Ці платформи можуть зробити контроль знань ефективним, цікавим і зручним як для викладачів, так і для учнів студентів [3].

Проєктна діяльність – забезпечення виконання дослідницьких або практичних завдань, що дозволяють оцінити глибину знань та креативність.

Електронні журнали та портфоліо – фіксують досягнення учнів у цифровому форматі (Classtime, Microsoft Teams).

Гейміфікація – навчальні ігри, квести, вікторини для підвищення мотивації (Quizizz, LearningApps). Гейміфікація робить навчання захопливішим та підвищує мотивацію студентів.

Метод кейсів – студенти аналізують конкретні реальні або вигадані ситуації (кейси) з певної галузі. Вони вивчають проблему, шукають рішення та обговорюють різні варіанти дій. Це підвищує практичну спрямованість навчання та готує студентів до вирішення реальних проблем [2].

Рефлексивні методи – самооцінка, взаємооцінка, написання есе або ведення щоденника навчання. Рефлексивні методи сприяють: розвитку критичного мислення, учні аналізують свої знання, помилки та способи їх виправлення; формуванню навичок самооцінювання, допомагають об’єктивно оцінити свої досягнення та знайти шляхи покращення результатів; зміцненню відповідальності за власне навчання, адже студенти вчаться самостійно керувати своїм навчальним процесом та ефективніше розподіляти час; підвищенню мотивації до навчання, усвідомлення власного прогресу стимулює прагнення до саморозвитку; розвитку комунікативних навичок, адже взаємооцінювання та групова рефлексія сприяє конструктивному діалогу та співпраці; осмислення власного досвіду дозволяє краще запам’ятовувати та закріплювати інформацію на практиці. Таким чином, рефлексивні методи сприяють усвідомленому та ефективному навчанню, формуванню автономності та розвитку особистості.

Онлайн-тести та інтерактивні платформи – Coursera, Edmodo, Google Classroom дозволити виключити дистанційний контроль знань. Coursera, Udemy, edX – платформи масових відкритих онлайн-курсів (MOOC), які пропонують широкий спектр дисциплін для самоосвіти. Цифрові освітні платформи забезпечують нові можливості для навчання та роблять освітній процес більш гнучким, інтерактивним і доступним [4].

Таким чином, поєднання традиційних та інноваційних методів контролю ефективності об'єктивної оцінки знань сприяють підвищенню ефективності навчального процесу.

Список використаних джерел

1. Артюшина М. Формування готовності викладача вищої школи до інноваційної діяльності в освіті. Вісник Львів. ун-ту. 2009. Вип. 25. Ч. 3. Сер. : Педаг. С 126–135.
2. Біла книга національної освіти України / [Т. Ф. Алексєєнко, В. М. Аніщенко, Г.О. Балл та ін.]; за заг. ред. акад. В. Г. Кременя ; НАПН України. К.: Інформ. системи, 2010. 342 с.
3. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: [навч. посібник]. К.: Академвидав, 2004. 352 с.
4. Колісник-Гуменюк Ю. І. Інноваційні технології в багаторівневій системі підготовки педагогів профільного навчання. Інноваційні трансформації в сучасній освіті: виклики, реалії, стратегії : зб. матеріалів VI Всеукр. відкр. наук.-практ. онлайн-форуму, Київ, 12 лист. 2024 / за заг. ред. І. М. Савченко, В. В. Ємець. Київ: Національний центр «Мала академія наук України», 2025. С.423-426.

УДК 37.01: 159.947

***Сліпчишин Лідія**, доктор пед.н., професор,*
професор кафедри технологічної освіти,
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова,
Київ, Україна,
***Павлишин Степан,** магістр, викладач*
ВСП «Львівський навчально-науковий центр професійної освіти»
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова,
Львів, Україна

РОЛЬ ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ РОЗУМНОЇ ПОВЕДІНКИ ЗДОБУВАЧІВ

Висвітлено роль освіти у розвитку життєвих навичок, які є основою розумної поведінки людини. Окреслено сутність розумної поведінки та різні шляхи її досягнення, показано її взаємозв'язок з управлінською культурою. Наведено структуру розумної поведінки та зміст її блоків. Проаналізовано різні схеми позицій прийняття управлінських рішень та показано можливості їх використання у формальній та неформальній освіті. Висвітлено український досвід формування життєвих навичок здобувачів.

***Ключові слова:** розумна поведінка, життєва навичка, прийняття рішення, здобувач, освіта.*